

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi Caltanissettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio Decalogi Duabus distincta partibus

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Excusationes saltem à mortali infamantis, num. 1. paragraph. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

ex quadam loquacitate denigrat re ipsa: secundo, veluti ex re accepta, ut cum quis per inculpabilem inadvertentiam, aliquem infamat, ut mox §. 3. n. 7. clarius explicabitur.

aa *S. Th. 2. 2. q. 73. ar. 2.*

3. An inducatur diversa detractionis species, vel ratione materiae, vel personae infamatae, vel audientium, ut item quomodo differat detractor à sursurro-ne, & multa ad detractionem, quoad confessionem pertinentia, sunt à nobis alibi *b* disputata.

b *In Opusc. Exped. Conf. l. 2. c. 9. §. 1.*

4. Modi *bb* a quibus alicuius famam quis commaculat, his versibus comprehenduntur.

bb *Molina tr. 4. d. 27. Pal. t. 3. d. 5. §. 17. p. 1. Fill. tr. 40. c. 4. q. 1. n. 88. & communiter.*

Imponens, augens, manifestans, in mala vertens:

Qui negat, aut minuit, tacuit, laudatque remisit.

Quibus octo modis sex alios addit Reginaldus *c*, sed qui ad praedictos tandem reducuntur.

c *Regin l. 2. 4. n. 68.*

5. Si delictum occultum publicetur scriptura, vel signo, quo pacto dicitur, proximus infamari per libellum famosum, praeter peccatum graue conficientis vel divulgantis (non dicitur autem conficere, nec divulgare, qui solum ob curiositatem sine periculo divulgandi, legit) contrahitur obligatio, ut publice fama restituatur, vel per praconem, vel per Concionatorē, vel per aliam publicam scripturam, per quae iudicio prudentis fama quantum potest, proximi resarciatur: contrahitur

item excommunicatio; sed ferenda, si libellus sit contra ceteros; *d* lata, si e sit contra religiosos. Adverto denique, non esse, *f* divulgare, si vni tantum perlegas; id vero intellige, si prudenter putes, illum fore taciturnum. Libellum denique, iam fortè publicatum, aliis referre, eritne divulgare? respondeo, huius dubitationis expressam mentionem non invenio apud Authores, sed ex ipsa praxi fidelium, & quae jam amissum est ius famae, puto, non esse mortale, juxta ea, quae mox dicantur §. 2. n. 9. praescindendo ab alijs damnis, quae infamato evenire possent.

d *l. Bon. de rest. d. 2. q. 4. p. 9. n. 9. qui Mediolani hanc excomm. esse ex jure proprio latam, etiam contra ceteros, monet. Dicast. l. 2. de just. tr. 2. d. 12. p. 2. d. 4. n. 109. e Fagund. l. 8. in Decal. c. 3. n. 14. f Fag. ib. n. 13.*

§. II.

Excusationes, saltem à mortali, infamantis.

DE excusatione à restitutione, mox; nunc solum agimus de excusatione à peccato.

Ignorantia, & parvitas materiae.

2. Prima excusatio est ratione ignorantiae, vel inadvertentiae inculpabilis.

3. Secunda, ratione parvitas materiae, quae est attendenda ex circumstantiis, juxta sequentem regulam *a*, quae semper est pra oculis habenda. Quoties notabiliter fama alterius leditur, sive

tur, siue id, quod narratur sit peccatum mortale, siue veniale, siue defectus naturalis, toties peccatur mortaliter; at vero quoties læditur, leviter, peccatur venialiter, quoties nil læditur nil peccatur; v. g. si dicas, de viro probò, vel religioso, esse amatorem puellæ, commisisse duellum, esse deditum amoribus &c.; quia lædis ejus famam notabiliter, ideo mortaliter peccas: at si idem dicas de adolescente nobili, vel milite, quia leviter, aut nihil ejus famam lædis leviter vel nihil peccas. Idem b est, si dicas crimen de homine incognito, sine periculo, eum vel ejus familiam &c. cognoscendi, quia tunc nullius fama læditur.

a Ex Salon. Less. Bor. alijsque mox citandis. b Salon. 2. 2. q. 62. ar. 2. contr. 1.

4. Hinc infert primò Lessius c cum alijs, quos vide infra cap. 3. §. 3. nu. 6. veniale esse, narrare defectus veniales, nisi forte etiam de his cadat quis notabiliter à sua fama, ut si de viro probò & religioso diceretur, esse mendax (nota; mendax, inquit, non vero semel aut iterum mendacia levia protulisse) & nisi tam multas leves detractiones ee, quâ vis interpolatis sermonibus, aggeras, ut sensim notabiliter de bona fama hominem deicias. Infert secundò, non esse ordinariè mortalem revelationem defectuum naturalium, ut esse e gibbosum, cæcum, Clerici filium, Iudæum, parvi judicij ingenijque, ignobilem &c. Infert tertio, idem ordinariè esse, si reveletur defectus, veluti in genere, ut esse aliquem avarum, superbum, iracundum; ratio harum illuminationum est, vel quia hæc communiter sciuntur, vel faciliè sciri contingit; vel

parum per illa læditur proximus, cum sint defectus vel leves, vel involuntarij, propter quæ non censetur esse quis infamis. Dicitum tamen utrobique est (ordinariè) nam si ex horum manifestatione esset notabiliter quis contemnendus, vel aliquod f damnum injustè passurus, vel ratione gravitatis personæ graviter denigrandus, vel quia, dum naturalis defectus ore exprimuntur, ex modo loquendi ipsa peccata gravia significantur, mortaliter peccabitur. Adverte insuper, si hæc in faciem honesti hominis jaciuntur, fore aliud peccatum, & aliquando juxta gravitatem injuriæ, mortale; tunc enim erit contumelia, de qua latius g alibi.

c Less. li. 2. c. 1. nu. 13. Dicast. li. 2. de just. tr. 2. d. 12. p. 2. du. à num. 111. Aror p. 3. lib. 13. c. 7. dub. 4. d Bonac. d. 2. de rest. q. 4. p. 2. n. 7. citatis Nav. Regin. Arag. alijs. ee Delugo de just. t. 1. d. 19. sec. 3. n. 46. & §. 1. n. 31. & §. 2. nu. 52. apud Dian. p. 10. tr. 15. res. 17. e At esse mortale, tenet Dicast. lib. 2. de instit. tr. 2. d. 12. p. 1. dub. 3. num. 47. f Barth. à S. Fausto in spec. Conf. a 21. q. 46. g Infr. c. 3. §. 8. lege item Bor. de restit. d. 2. qu. 4. p. 1. nu. 1. & p. 3. n. 11. & fuse q. 5.

Quæres, an mortaliter peccem, si dicam, te morbo gallico laborare? respondeo negativè h, si tibi dedecus non est, fuisse machatum, ut de milite, vel nobili adolescente modo diximus, quia tunc famam tuam non denigro. At si dedecus tibi illud sit, affirmativè respondeo, quia regulariter hic morbus inde procedit. Excipe, nisi statim subdam, illius morbi causam fuisse extraordi-

extraordinariam, nempe te fuisse infectum ex loco frigido, vel ex hospitij infecta suppellectili, vel, ut accidit infanti cuiusdam mei per familiaris, ex lacte nutricis infecta.

h. Bon. l. p. 3. n. 9. i. Id ib. contra Nav. aliosque, absolute negantes, esse peccatum.

Circumstantia, in quibus non adhibetur fides.

5. Tertia; si cum ijs circumstantijs, & ab ijs personis, tam vilibus & nullius authoritatis narretur crimen, ut audientes non sint credituri, mortale peccatum evitatur. Quod si tu, eo quidem modo narres, ut prudenter non sit tibi fides adhibenda, sed tamen vides, audientes, vel ex sua levitate, vel ex alia malitia fore credituros, peccabis quidem contra charitatem, quia cum facile possis, tacendo impedire malum graue proximi, non impedis, sed non peccabis contra iustitiam, quia causa infamiae non est, ut supponimus, tua loquacitas, sed levitas credentium.

a. Less. l. 2. c. 11. dub. 5.

5. Quid, si quis dicat, se illud crimen proximi audisse ab alijs, maxime si nominet, dicti infidum authorem, ad cuius fidem veritatem remittat? respondendo, pari modo peccare, & quidem contra a. iustitiam. Nunquam enim mihi placuit, hunc omnino excusari, ut excusat Reginaldus b & Marcus c Vidal, putantes, huic referenti communiter fidem non dari; video enim contingere oppositum, fidem scilicet adhiberi communiter, si non certissimam

eius tamē generis, qua re ipsa læditur d fama proximi, vel saltem, quia ejusdē fama certa ponitur in dubio. Solum igitur tunc à mortali excusabitur, quando tam modica, omnibus expensis, ex ejusmodi relatione ingeneraretur suspicio, ut revocaretur ad materiae parvitatem. Illud notat Clavis Regiae, eandem detractionem, si fiat apud viros graues, grauiorē fore, quàm si apud populares. Verum recole, contrarium non semel contingere; nam detrahere apud vnū vel alterum virū gravem, qui iudicetur, non locuturus, jamjam videbimus, non esse peccatū; esse, apud populares, facile oblocuturos.

aa. Dicast. l. c. p. 2. du. 4. nu. 174. b. Regin. li. 24. n. 77. alijque apud Dian. p. 3. tr. Miscell. 5. ref. 28. c. Vidal. in Arca vitali, Inquis. de detract. à num. 45. d. Bon. l. c. p. 5. locus l. 4. de just. c. 6 art. 3. Molina tr. 4. d. 30. Laym. alijque apud Dian. l. c. quib. adde Delugo de just. t. 1. d. 16. num. 58. e. Clavis Reg. l. 12. c. 6. n. 5.

7. Quarta; is, qui proximi crimen vni vel duobus refert, qui prudenter creduntur non esse alijs relaturi, excusatur s. saltem à mortali; modo nullum aliud damnum proximo securum timeatur; ratio est, quia moraliter perinde est, ac si crimen taceretur. Excipio cum Læsiō casum, quo prudenter iudicatur quis nosse rationabiliter, ut sua fama apud illum vnū denigretur, ut esset in religioso, qui mallet suum crimen sciri à sexcentis, quàm à suo Pralato, à quo multum dependet.

Zzz

8. Hinc

f. *Regin. l. c. n. 5. Less. l. 2. c. 11. n. 70. Axor. p. 3. l. 5. c. 8. q. 2. Nos ipsi in apuf. meth. Conf. li. 2. c. 9. 9. 2. alijque apud Delug. t. 1. de just. d. 14. nu. 51. nobis contrarium & apud Dian. p. 3. tr. 5. ref. 33. & Bonac. 2. de rest. q. 4. p. 3. n. 2.*

8. Hinc excusant nonnulli à mortali, primò, viros vxoresque, qui inter se de occultis alterius peccatis confabulantur, modo non sit verisimile, alterutrum ea divulgaturum; secundò, eos, qui in confessione, etiam ad suam solam consolationem complicem revelant; tertio, eos, qui consilium exposcunt à viro prudenti: neque enim te-neor, leue periculum alterius fama (quale est peccati cognitio apud vnum, vel alterum non oblocuturos) præferre commodo meo, etiam levi; quartiò, eos g, qui ad solatium referunt amico injuriam sibi ab altero factam, etiam si, quando nomenclatura iuvat ad solatium, nominetur injurians.

8. *Delugo l. c. n. 54.*

Crimen esse publicum.

9. Quinta: excusatur is, qui crimen publicum alijs manifestat; sive publicum factum fuerit justè, sive per injuriam h. Ratio est, quia per publicitatem vndecumque ortam amittitur jus ad famam. Publicum autem est crimen jure, vel facto: jure est, si de illo lata sit sententia à Iudice: facto est, si crimen de facto sciatur à communitate; sive crimen commissum fuerit in

publico, quod dici solet Notorium, sive divulgatum apud multos, quod appellari consuevit Famofum.

h. *Less. l. c. nu. 77, contra Molinam aliosque citatos à Bonacina d. 2. de rest. q. 4. p. 6. n. 3. putante, sententiam nostram esse etiam probabilem.*

10. Verum hic emergit molesta difficultas, qua nimirum ratione publicum esse crimen, vel occultum cognoscamus? præferant nobis lucem duo illustres authores, Sanchez & Molina, Prior, quem plurimi sectantur, loquens de occulto, prout sumitur in dispensationibus, & in absolutione ab hæresi per Episcopum, (nam certè videtur eadem esse ratio in detractioe) hanc regulam i tradit: tunc crimen occultum non est, quando in maiori parte Viciniae Collegij, vel Monasterij, vel Parochiae, cognoscitur, dummodo, saltem decem personæ inveniatur, in ea Vicinia, Parochia, Collegio, vel Monasterio. Hæc Sanchez l. Molina autem volens rem enucleatius afferre, docet, ut res sit publica in Collegio constante ex octo personis, sufficere, si quatuor sciant: quando constat ex viginti, sufficere, si septem, aut octo; quando ex centum, si quindecim, aut viginti; quando constat ex mille, sufficere viginti, plus minus, qui tamen non ex vna, vel duplici domo sint, sed ex diversis: rursus, ut res sit publica in vicinia constante ex quadraginta habitantibus in quatuor vel quinque domibus, sufficere, si sciant decem vel octo ex diversis domibus. Præterea, ut res sit publica in civitate, vel oppido constante ex quadraginta domibus, sufficere, si sciant viginti de eo populo: quando

quando constat ex quinque millibus, sufficere, si sciant triginta sparsim de illa ciuitate. Denique ut res sit publica in regno, sufficere, si infamatus sit in curia, vel in alio illustri loco, ex quo facile in totum regnum fama spargitur. Hæc summam ex Molina. Nihilominus neuter animum sedat, non Sanchez, quia ex eius regula videtur sequi, rem diuulgatam apud quinquaginta in Collegio constante ex centum, vel diuulgatam apud quinquaginta millia in ciuitate constante ex centum millibus, fore occultam in Collegio vel ciuitate, quod nemo prudenter crederet. Non Molina, quia tam multa variaque proponit, ut difficile sit, omnium in praxi meminisse. Nec tamen hæc dico, quasi melior à me regula dari queat, sed ut advertam, has valere quidem aliquando, sed illam esse meliorem; tunc crimen dici publicum in re, de qua agimus, quando prudenter, & ex circumstantijs iudicatur, illud facile fore communiter euulgandum.

i. Sanch. in Decal. l. 2. c. 11. n. 19. de mat. l. 8. d. 24. nu. 55. alijque. vide Dianam p. 5. tr. 2. resol. 15. Bon. de censur. in com. d. 1. q. 3. p. 2. n. 1. i. Mol. to. 4. d. 31. n. 3.

Publica in alio loco.

11. Quid, si sit publicum in vna communitate seu ciuitate, poteritne diuulgari in alia?

Respondeo, quando quis damnatus est per sententiam Iudicis, concedimus, posse sine peccato diuulgari, nec peccari contra iustitiam, nec contra

charitatem; quia ideo damnatur, ut sit exemplo alijs, quamvis remotissimè degentibus.

mm Less. l. b. 2. c. 11. à n. 75. Dicast. l. 2. de iust. tr. 2. d. 12. p. 3. dub. 14.

Hinc sequitur, non esse peccatum, *mm* loqui de causa, ob quam in carcerem quis coniectus fuit, vel de pœna trimeris, detruncationis nasi &c. delinquenti inflicta, quia sicut detentio in carcere publica est, ita & causa, ita & pœna. Quando autem crimen est publicè notorium, vel famosum, amitti famam etiam pro remotissimis locis, multo magis pro locis vicinis, quò facillè & breui peruentura est criminis fama, sentit merito Lessius *n*, atque adeo non peccari contra iustitiam. Ratio est, quia si ipse peccauit in publico, celsit jam suæ famæ; quare sibi imputet ejus diffamationem; si vero res aliunde est manifestata, tribuat suo infortunio; nam ceterum eo ipso, quod res vndecumque sit manifestè publica, jus ipse amisit suæ famæ. Et certe expedit (ait hic Delugo) ad bonum publicum, quod vnusquisque ab alijs cognoscatur, qualis publicè est, ne alij in ejus convictu & honore, aut ceteris actionibus humanis decipiantur. Hæc his verbis comprobatur Lessius loco citato: idem confirmatur ex consuetudine totius orbis: nunquam enim homines putant, se injuriam facere, si publica crimina (adverte non occulta) alijs referant, vel literis perscribant, historijs commendata legant, vel referant. Hæc Lessius. *mm* Less. lib. 2. c. 11. à n. 75. Dicast. l. 2. de iust. tr. 2. d. 12. p. 3. dub. 14.

Z z z

12. Dixi

mm *Clavis Regia lib. 11. c. 6. alij- que apud Bon. d. 2. de test. q. 4. p. 6. n. 8. & 9. n. Less. ib. n. 75.*

12. Dixi (non peccari contra justitiam) nam peccari contra charitatem. idem author ibidem docet. Verum neutro modo peccari, asserit Fagundez p., quia eadem rationes, quae probant, non esse contra justitiam, probant, nec esse contra charitatem; sanè Lessius confirmavit modò, non esse contra justitiam, quia nemo judicat, se esse injurium alteri, si scribat, vel in historijs e vulget peccata alterius loci: subsumere potest, quoad historias Fagundez; at nemo judicat, vllum peccatum, saltem grave committere, si has historias scribat de non occultis criminibus.

p *Fagund. in pr. Eccl. 2. l. 5. c. 3. nu. 7. citans Navarrum, Majorem, Caetanum, lege item Dian. p. 3. tr. 5. ref. 27. & eundem Fagund. lib. 8. in Decal. c. 4. n. 11. & Delugo l. c. num. 87. sine.*

13. Et quidem, quoad Historiographos, nimis durum esset, eos damnare de mortali, quamvis, quia non peccant contra justitiam, illos excuset, à restitutione. Alij hoc verum, existimant (habet hic Bonacina q.) non solum de criminibus infamatorijs in aliquo loco publicis, verum etiam de infamatorijs non omninò secretis, etiam si non sint publica. Ratio est, quia cū Historici scribant, vitas Principum atque aliorum, alijs quid ipsis tribuendum est, quod alijs non conceditur, sicuti Iudici ex officio inquirenti competit jus inquirendi de criminibus non omninò secretis. Hæc Bonacina: cuius rationis

ulterior ratio esse potest, quia bona commune, ad quod tendit historia, quæ ex Tullio, est magistra vitæ, est præponendum aliquali infamiae peculiarium personarum, sicuti propter eandem rationem idem conceditur prædicto Iudici. Omnino autem occulta publicari, cum non sit necessarium ad bonum publicum (ad hoc enim satis superque sufficit, scribere publica & non omninò occulta) ideo illa tacenda omninò à scribentibus sunt.

q *Bonac. d. 12. de test. q. 4. p. 6. n. 3.*

14. Adverte tamen primò, si ex mera loquacitate publica obloquaris, non effugi à te veniale, quia aliquo tandem modo violatur charitas; nam si ex bono zelo, propter aliquem bonum finem fiat, ne veniale quidem esse, constat, etiam si damnum illi sequeretur, sed non à te intentum; tunc enim id erit per accidens.

Secundò, ex odio graui, esse certè mortale, propter malum effectum, patet ex se.

15. Tertiò, te peccare contra charitatem, si ex eo, quod crimen alibi notum, alibi manifestans, damnum grave aliquod, præter ipsam infamiam, infamato contingat; ut si propterea ei denegentur debiti honores, vel idem privetur bonis, in carcerem conijciatur, vel puella non nubat &c.; ratio est manifesta, quia charitas dicitur, ut quando sine magno incommodo possum, impediam malum grave proximi. Non peccas autem contra justitiam, unde nec obligaris ad restitutionem damni secuti, quia supposito crimine publico, non es injurius infamato, ut dictum est.

16. Dices; si crimen, quod publicum est

cam est in vno loco, potest in alio re-
ferri, ergo si quis est notatus publicè in
vna vicinia, poterit in alia notari,
ergo si quis in Collegio, vel in Mona-
sterio est graui crimine diffamatus,
poterit etiam in civitate diffamari,
quod certè non videtur admittendum.
Respondeo, nego secundam conse-
quentiam; vnde non admitto, posse
crimen Religiosi, immo & familiæ ali-
cuius particularis, publicari apud exte-
ros; ratio est ducenda ex illo princi-
pio, quia Collegium, Familia, Mona-
sterium reputantur veluti vna persona,
& malum vnius habitantis redundat
in malum alterius, propter conjun-
ctionem moralem, quam habent, quæ
moralis conjunctio tam arcta non est
in civitate vel vicinia: hinc enim fit,
ut si publicum crimen vnius ibi habi-
tantis pandatur apud sæculares vel ex-
teros, oriatur aliquando injuria, si non
contra ipsum peculiarem & præcisum
Religiosum, certè contra communita-
tem illam; offenderetur enim mona-
sterium vel familia, quæ habent jus
retinendi res suas secretas & occultas
(quod jus non habet civitas vel vici-
nia) atque adeo peccaretur contra ju-
sticiam.

Hinc tamen ne inferas, de aliquo
Collegio vel familia numerosa dice-
re indeterminate, ibi quæ aliquem in-
veniri improbum, semper esse morta-
le: nam etiam in Collegio Apostolo-
rum adfuit Iudas; nisi fortè inde ori-
atur notabile dedecus, ut si dicas, in hac
familia adesse vnam filiam deflora-
tam, vel quid simile.

qq *Molina A7or. Clav. Reg. apud*
Bon. d. 2. de rest. qu. 4. p. 2. n. 10.

Publica in alio tempore.

17. Ex dictis resolui debet alia
quæstio, an si sit aliquis, qui in sua ciui-
tate laboravit infamia publica, sed jam
acquisiuit bonum nomen in eadem,
vel in alia civitate, an, inquam, peccet
is, qui illius crimen antiquum, vel an-
tiquam infamiam propalet? quod
idem est, ac si quæramus, an quæ fue-
runt publica vno tempore, & postea
obsoleta, possint publica iterum fieri?

18. Dico cum Fagundez r alijsque,
non peccari contra iusticiam, nisi fortè
propalatio peccati præteriti det ratio-
nabilem causam affirmandi, nunc il-
lum esse malum, vel nisi aliud proximo
sequatur damnum. Ratio excep-
tionis est, quia præsentem famam
nondum proximus amisit, & damnum
illud de novo confurgit, ergo illam tol-
lere, & huius damni causam dare sine
injustitia non possumus. Ratio dicti
est, quia famam præteriti temporis jam
amisit infamatus, ergo contra iusticiam
non agimus, si contra eam obloqua-
mur. Agere autem tunc nos contra
charitatem, alicui videbitur, quia hoc
infamiæ malum, quod ex refrigatione
peccati præteriti proximo insurgit, tu
facile, id est, solum tacendo, avertere ab
illo potes, ergo charitatem offendis, si
non avertas. Video, posse dici,
proximum jam amisisse omnino
famam pro tempore præterito, vn-
de nec esse contra charitatem, pro
solo illo tempore eam tollere. Et vi-
deo, posse hic applicari aliqua ex dictis
paulò ante n. 11. & 12. sed hæc alij ex-
pendant.

Zzz 3

19. Inqui-

r Fagund. pr. Eccl. 2. li. 5. c. 9. nu. 16. citans Sot. & Lessum. Sed contrarius est Delugo t. 1. de just. d. 14. sec. 6. à nu. 85. immo idem Fagund. in Decal. l. 8. c. 4. num. 4. videtur mutasse sententiam, ubi dicit, in hoc casu peccari, tum contra charitatem, tum contra iustitiam.

19. Inquires; excusaturne à peccato primò, is, qui crimen alterius veterum, sed injustè propalatum alijs manifestat? secundò, is, qui crimen quomodocumque alteri publicè, sed falsò impositum, alijs propalat? respondeo, excusari rr priorem (ut numero 9. dixi: excipe semper, nisi sit ex revelatione sigilli confessionis) non excusari posteriorem; ratio utriusque est, quia in posteriore casu adest injusta cooperatio ad damnum famæ alterius, qui semper habet jus intrinsecum, fundamentum in sua probitate, ne falsum de se narretur, vel confirmetur. At in casu priore, injusta cooperatio non adest; nam illi hic & nunc, nullum jus remanet ad suam famam; non enim remanet illi jus illud intrinsecum ex eo, quod peccatum non commiserit; jam enim supponimus commississe; neque ex eo, quod occultum sit, quia jam est publicum, ergo &c.

rr Less. l. 2. t. 11. n. 77.

Affinitas in criminibus.

20. Sextò, excusatur s, qui prodat vnum peccatum, licèt occultum, sed quod sit valde affine, vel connexum cum alio publico ejusdem; sic enim non censetur nova infamia. Quod si affine non sit, nequaquam excusaberis; non enim valet, hic est infamis, in ma-

teria luxuriæ, ergo in materia hæresis, Silvester r asserit, non esse mortale, infamatum in graviore crimine, infamare in levioere, ut si de homicida, vel fure dicas, eos fuisse fornicatos, Sed non assentior: semper enim censetur infamia nova. Illud quidem admitto, aliquando hominem esse ita prostitutum famæ, ut parum ipsi accrescat infamiae, si aliud crimen, etiam nō affine, de ipso dicatur, & tunc non peccabitur, nisi venialiter, propter parvitatem materiae.

9 Navar. Less. Azor. alijque apud Bon. l. c. p. 7. & Silv. v. Detractio, q. 1. ad finem.

Ob malum avertendum &c.

21. Septimò, excusatur n, is, qui detegit alterius occultum crimen veterum, quomodocumque à se, sive justè, sive injustè cognitum, sive cum promissione servandi, etiam in mortis periculo, secretum (de qua promissione videatur Delugo x) excusatur, inquam, qui id detegit, in ijs casibus, in quibus conceditur, posse detegi. Conceditur autem ad vitandam mortem, etiam si propalatus incidat ipse in periculum vitæ, ad vitanda gravia tormenta, ad consilium capiendum, ad impediendum damnum grave, quod imminet alicui personæ, multo magis reip. quatenus tamen ad tale damnum avertendum sit necessarium, & non sit alia via, qua damnum averti queat, ut esset non rarò correctio fraterna.

u Sot. Nav. Mol. Less. apud Delugo t. 1. de just. d. 14. sec. 7. à n. 95. leg. item Fagund. in Dec. l. 8. c. 6. Dicast. l. 2. de just. rr. 2. d. 12. n. 2. d. 3. x Delug. ib. n. 115.

22. Damnum

22. **Damnum grave**, dixi, quia non est necesse, ut sit gravius, quam illud, quod subibit ille criminofus, qui à me manifestatur. Hinc eum, quem novi furem, possum propalare ijs, quibuscum habitat; quem novi imperitum Medicum, Advocatum, Confessarium, Artificem, possum manifestare ijs, quibus damnum fieri ex illorum imperitia potest; quem novi homicidam, vel habere impedimentum dirimens, possum aperire Iudici, vel Parocho, ut innocentem liberem, & ne matrimonium celebretur, immo aliquando in his debeo ex charitate, quando scilicet innocenti magnum malum obveniret, nocenti modicum, atque in dubio inclinandum est pro innocente, semper supponendo, spem adesse malum averrendi.

23. Ratio huius septimæ excusationis est, tum quia nemo obligatur, nec communiter intendit se obligare ad servandum secretum in concursu propriæ vitæ, vel magni mali; tum quia nemo habet jus ad famam immeritò acquisite, cum alterius innocentis periculo.

24. Si in nullius damnum vergat fama fctis artibus acquisita, illam denigrare, etiam verum crimen detegendo, non potes; quia tunc nullam rationabilem causam haberes auferendi præsentem famam alterius. Hinc si simulatio nemini noceat, ut quando pauper fingit pietatem, & muliercula in foro sanctitatem fingunt, ut elemosynas accipiant, licet occultis vitijs laborent, non sunt manifestandi, si perniciosi reip. nequaquam sint; sunt enim capaces elemosynarum, quia sunt

pauperes, & occultis suis peccatis sibi solum afferunt nocumentum.

a *Fagund. lib. 8. in Decal. l. c. 3. num. 3.*

Aliqua huc spectantia, & an accusator, vel reus possint Iudici aliena crimina occulta propalare, superius diximus §. 4. n. 2. & 4.

25. Quod si quæras, cur ad tuendam vitam, immo & ad vitanda tormenta grauia, possim alterius crimen occultum aperire, non verò falsum imponere, cum vtrumque b fit, infamare? respondeo, quia ipso lumine naturæ apparet, minus esse infamare, afferendo verum, quam imponendo falsum. Cum igitur ego habeam jus ad vitam servandam ex vna parte, & ex alia aliquod tandem jus habeam propalandi ea, quæ in mundo extiterunt, mihi que sunt nota; idcirco eo jure vti potero in mea necessitate; esto, per accidens sequatur malum alterius; at ad dicendum falsum, cum id nunquam extiterit, nullum prorsus jus habeo. Adde, me non posse innocenti damnum inferre, idcirco non possum illi falsum impingere: at si verè quis commisit crimen, innocens non est; vnde sequitur, ne per æquivocationem quidem, posse me alicui falsum imponere, etiam ad meam vitam conservandam; quia ejusmodi æquivocatio, esto, amoveat formale mendacium, non tamen amovet damnum innocentis. An ad me defendendum à falso teste, dixi cap. 2. §. 2. num. 5.

b *Navarr. Reg. Less. Sotus, alijque apud Bonacin. d. 2. de test. q. 4. p. 19. num. 10.*

26. Illud probabile putat Lessius, c

vi tor-

vi tormentorum, vel ex simili capite, posse quæmpiam sine mortali falsum crimen de aliquo confiteri, modò is animum habeat, post tormenta refar- eiendi famam (adderem ego; modò fit certus moraliter, de facto refarturum) & modò non sequatur infamato aliud damnum, nisi mera illa parum duratura infamia. Ratio esse potest, quia infamia tam brevis durationis, tam parui ponderis est, ut non in vitus censendus sit, eam infamatus pati. Video tamen, hanc doctrinam sine alio damno, nisi meræ infamiae, ad breve tempus, in praxim deduci non posse, ac propterea vix præcisè sequendam.

c *Less. l. c. d. 8.*

Iusta querela.

27. Octavo denique excusantur à Joanne d laCrux ij, qui justè conqueruntur: si persona, inquit, secreto gra- viter injuriata, non valens se à dolo- re cohibere, in querimonias erum- pit publicas, non illico de peccato mortali damnatur, si injurians infa- metur; durum enim videtur, sic afflictum animum cohibere, ne in querimoniam prorumpat, cum hoc naturalissimum sit. Hæc ille, penes quem sit autoritas: ego enim potius hunc excusarem ex primis motibus, & ex involuntario &c.

d *Joann. la Crux in Direct. Confess. p. 8. qu. 2. art. 2. d. 3. conclus. 1. apud Dian. p. 3. tract. 5. res. 32.*

9. III.

Excusationes restituendi famam.

1. **N**eminem præterit, adesse obligationem restitutionis famæ, & damnorum realium, quæ ex se ab infamatione consequuntur proximo.

2. Et famæ quidem est restitutio personalis; at damnorum est realis: unde fit, ut hæredes infamati restitutionem damnorum temporalium petere possint, cum obligatio realis afficiat bona defuncti; non verò possint petere restitutionem famæ, nisi etiã & in ipsos infamia redundaverit.

a *Bonac. d. 2. de rest. q. 4. p. 16. n. 15. alijque.*

3. Non desunt tamen suæ causæ excusantes à prædictæ famæ restitutione, quas jam aggredior.

Non peccasse contra justitiam.

4. Excusatur primò à restituenda fama is, qui non peccavit contra justitiam. Quare quoties in superioribus & in consequentibus invenies, infamantem per suam actionem, externam solum peccasse contra charitatem, vel aliam virtutem, & non contra justitiã, toties eum non obligari ad restitutionem, pronuntiato. Ratio satis est dicta superius, cum de restitutione.

Non graviter læsisse.

5. Secundo excusatur item à restitutione